

สถานการณ์ไม้ดอกไม้ประดับของประเทศไทย ปี 2563 (ตุลาคม – ธันวาคม)

สุภาพร สัมโย และอำนวยการ อรรถจักร์รอง¹

ผลกระทบของไม้ดอกไม้ประดับในประเทศไทยจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตลาดกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับมีการเติบโตมากขึ้นกว่าไตรมาสอื่นของปี 2563 มีมะลิ กล้วยปูลานาม และกุหลาบร้อยมาลัยที่ได้รับผลกระทบเพราะผลผลิตเกินความต้องการของตลาด แม้ในช่วงปลายเดือนธันวาคมจะมีการระบาดของโรคดังกล่าว ระลอกใหม่เพิ่มขึ้น แต่ก่อนหน้าการระบาดประชาชนก็เริ่มปรับตัว และภาครัฐมีกระตุ้นเศรษฐกิจจากผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการช้อปดีมีคืน โครงการคนละครึ่ง เป็นต้น เกิดการใช้จ่ายผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การท่องเที่ยว การส่งเสริมการขายต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การผลิตกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับ

ในเดือนตุลาคม – ธันวาคม มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น 11,551 ไร่ เมื่อเทียบกับปี 2562 ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยไม้ดอกไม้ประดับที่มีพื้นที่ปลูกมาก 10 อันดับแรกเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ กล้วยไม้ตัดดอกเมืองร้อน บัวหลวง มะลิ (เด็ดดอก) กล้วยปูลานาม เตย ไม้ประดับกระถางอื่นๆ จำปี-จำปา ไม้ชำถุงอื่นๆ กุหลาบร้อยมาลัย ตามลำดับ

บัวหลวง ไม้ประดับกระถางอื่นๆ และกล้วยไม้ตัดดอก มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นมากที่สุดสามลำดับแรก 6,796 3,202 และ 2,535 ไร่ ตามลำดับ แหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ในจังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม เป็นต้น นอกจากนี้ ได้แก่ ดอกกรัก เตย จำปี-จำปา และไม้ชำถุงอื่นๆ ตรงข้ามกับ มะลิ (เด็ดดอก) กล้วยปูลานาม และกุหลาบร้อยมาลัยที่มีพื้นที่เก็บเกี่ยวลดลง 4,212 809 และ 195 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เนื้อที่เก็บเกี่ยวไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญของประเทศไทย

รายการ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่) ต.ค. – ธ.ค.		
	ปี 2563	ปี 2562	ผลต่าง
กล้วยไม้ตัดดอกเมืองร้อน	44,698	42,163	2,535
บัวหลวง	11,565	4,769	6,796
มะลิ (เด็ดดอก)	9,751	13,963	- 4,212
ดอกกรัก	8,067	6,630	1,703
กล้วยปูลานาม	6,873	7,682	- 809
เตย	4,063	3,030	1,033
ไม้ประดับกระถางอื่นๆ	3,976	774	3,202
จำปี-จำปา	2,859	2,124	735
ไม้ชำถุงอื่นๆ	1,448	647	801
กุหลาบร้อยมาลัย	1,346	1,541	- 195
อื่นๆ รวม มากกว่า 50 ชนิด	7,505	7,543	- 38
ไม้ดอกไม้ประดับทั้งหมด	102,151	90,600	11,551

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร

การส่งออกและนำเข้ากล้วยไม้

ในระยะแรกของการไตรมาสสุดท้ายของปี 2563 ไม่ปรากฏการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในประเทศไทย ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในประเทศเริ่มดีขึ้น แต่สถานการณ์ต่างประเทศยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่อง หรือเกิดการระบาดซ้ำในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการระบาดต่อเนื่องและไม่สามารถจำกัดการแพร่ระบาด สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน และกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของกล้วยไม้ตัดดอก

มูลค่าการส่งออกช่วงตุลาคม ถึง ธันวาคม เปรียบเทียบระหว่างปี 2563 กับ ปี 2562 พบว่า กล้วยไม้ไม่มีมูลค่าการส่งออกรวมลดลงเหลือ 501.57 ล้านบาท (ลดลง 24.86 %) ซึ่งเกิดจากการลดลงของกล้วยไม้ตัดดอก (ภาพที่ 1) ที่มีมูลค่าเหลือเพียง 384.43 ล้านบาท (ลดลง 31.94 %) ตรงข้ามกับต้นกล้าและกิ่งชำไม่มีราก กิ่งชำมีราก และต้นกล้วยไม้ ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 26.42 และ 90.72 ล้านบาท ตามลำดับ (เพิ่มขึ้น 62.66 และ 5.05% ตามลำดับ) (ตารางที่ 2)

ส่วนการนำเข้ากล้วยไม้รวมมีมูลค่าลดลงเหลือ 4.56 ล้านบาท (ลดลง 30.17 %) โดยเป็นการนำเข้ากล้วยไม้ตัดดอก และกิ่งชำไม่มีราก กิ่งชำมีราก ต้นกล้วยไม้ไม่มีมูลค่าลดลงเหลือ 1.17 และ 0.02 ล้านบาท ตามลำดับ (ลดลง 50.45 และ 98.47 % ตามลำดับ) ตรงข้ามกับต้นกล้ากล้วยไม้ที่มีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มเป็น 3.37 ล้านบาท (เพิ่ม 7.78 เปอร์เซ็นต์) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 มูลค่าการส่งออกและนำเข้ากล้วยไม้ ในเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม ปี 2563 และปี 2562

กล้วยไม้	ส่งออก ต.ค. – ธ.ค. (ล้านบาท)			นำเข้า ต.ค. – ธ.ค. (ล้านบาท)		
	2563	2562	ผลต่าง (%)	2563	2562	ผลต่าง (%)
ตัดดอก	384.43	564.88	- 31.94	1.17	2.36	- 50.45
ต้นกล้า	26.42	16.24	62.66	3.37	3.13	7.78
อื่นๆ ^{1/}	90.72	86.35	5.05	0.02	1.04	- 98.47
รวม	501.57	667.47	- 24.86	4.56	6.53	- 30.17

^{1/} อื่นๆ หมายถึง กิ่งชำไม่มีราก กิ่งชำมีราก และต้นกล้วยไม้

ภาพที่ 1 กล้วยไม้ตัดดอกสกุลหวายที่มีการส่งออกของประเทศไทย

¹ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร เผยแพร่ กุมภาพันธ์ 2564

การส่งออกและนำเข้าไม้ดอกไม้ประดับ

การส่งออกไม้ดอกไม้ประดับในภาพรวมมีมูลค่าเพิ่มเป็น 333.88 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 14.83 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปี 2562 เกิดจากกุหลาบตัดดอก ไม้ประดับ ไม้ใบ/กิ่งไม้ และอื่นๆ และเมล็ดไม้ดอก ซึ่งมีมูลค่าการส่งออก 3.80 173.99 91.17 และ 64.91 ล้านบาท ตามลำดับ ขณะที่กิ่งชำกุหลาบมีมูลค่าการส่งออกลดเหลือ 0.02 ล้านบาท (ลดลง 65.94 %) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าไม้ดอกไม้ประดับ ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคมปี 2563 และปี 2562

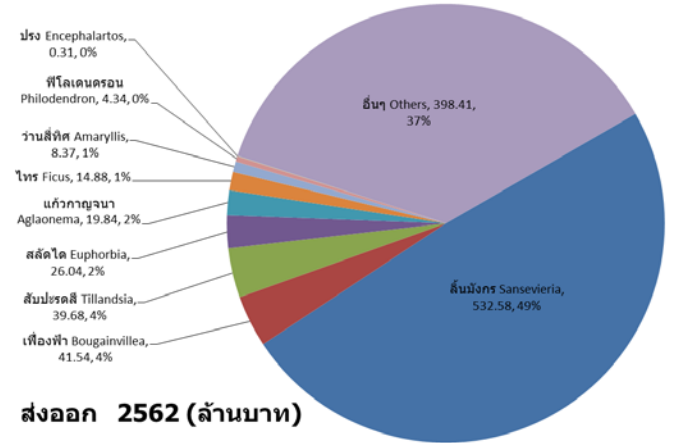
ไม้ดอก/ ไม้ประดับ	ส่งออก ต.ค. - ธ.ค. (ล้านบาท)			นำเข้า ต.ค. - ธ.ค. (ล้านบาท)		
	2563	2562	ผลต่าง (%)	2563	2562	ผลต่าง (%)
ไม้ตัดดอก						
- คาร์เนชั่น	0.00	0.07	*	31.65	28.07	12.75
- เบญจมาศ	0.21	0.21	*	101.17	80.70	25.37
- ลิลลี่	0.00	0.00	*	33.49	35.48	- 5.59
- กุหลาบ	3.80	1.53	*	37.22	31.98	16.37
กิ่งชำกุหลาบ	0.02	0.05	- 65.94	0.08	0.29	- 71.10
ไม้ประดับ	173.99	139.04	25.13	147.37	53.67	*
ไม้ใบ/กิ่งไม้ และอื่นๆ	91.17	83.13	9.67	6.56	5.68	15.37
เมล็ดไม้ดอก	64.91	44.61	45.49	8.25	3.26	153.44
ห้วปทุมมา						
- ไม้จอก	0.00	22.12	*	0.00	0.00	*
- จอกหรือ มีดอก	0.00	0.00	*	0.00	0.00	*
รวม	333.88	290.77	14.83	372.35	244.81	52.10

* ไม่มีหรือมีการส่งออก/นำเข้าเล็กน้อย จึงไม่นำมาเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์

สำหรับไม้ดอกไม้ประดับที่มีการส่งออกและได้รับรองสุขอนามัย จากสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ในปี 2562 มีมูลค่าการส่งออกมากถึง 1,085.99 ล้านบาท ชนิดที่มีความสำคัญ ได้แก่ วงศ์ลิ้นมังกร (Sansevieria) เฟื่องฟ้า (Bougainvillea) สับประตี่ (Tillandsia) วงศ์สลัดได (Euphorbiaceae) แก้วกาญจนา (Aglaonema) ไทร (Ficus) ว่านสีทิว (Amaryllis) ฟิโลเดนดรอน (Philodendron) และปรัง (Encephalatos) มีมูลค่าส่งออก 532.58, 41.54, 39.68, 26.04, 19.84, 14.88, 8.37, 4.34 และ 0.31 ล้านบาท ตามลำดับ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ไม้ประดับวงศ์สับประตี่(ซ้าย) และ แก้วกาญจนา(ขวา)

ภาพที่ 2 มูลค่าการส่งออกไม้ดอกไม้ประดับที่ได้ขอใบรับรองฯ กรมวิชาการเกษตร ในปี 2562

การนำเข้าไม้ดอกไม้ประดับที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่เป็นไม้ตัดดอก ไม้ประดับ เมล็ดไม้ดอก และไม้ใบ กิ่งไม้ และอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ประดับมีการนำเข้ามากถึง 147.37 ล้านบาท ซึ่งมากเกือบครึ่งหนึ่งของมูลค่ารวมของการนำเข้าไม้ดอกไม้ประดับที่มีมูลค่า 372.35 ล้านบาท ส่วนที่เหลือมีการนำเข้ามาก ได้แก่ ไม้ตัดดอก เนื่องจากตลาดมีความต้องการดอกไม้ที่มีคุณภาพสูง แต่ภายในประเทศผลิตได้ไม่เพียงพอและคุณภาพต่ำกว่า โดยมีการนำเข้าคาร์เนชั่น เบญจมาศ และกุหลาบ มูลค่า 31.65 101.17 และ 37.22 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนไม้ใบ กิ่งไม้และอื่นๆ และเมล็ดพันธุ์ มูลค่านำเข้า 6.56 และ 8.25 ล้านบาท ตามลำดับ (เพิ่มขึ้น 15.37 และ 153.44 % ตามลำดับ) (ตารางที่ 3)

การนำเข้าที่เพิ่มสูงขึ้นของไม้ดอกไม้ประดับ อาจมาจากกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการใช้ไม้ดอกไม้ประดับในการตกแต่งมีเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของประชาชนกลุ่มวัยทำงานมีมาตรการให้ทำงานที่บ้าน นักเรียนและนักศึกษาเรียนออนไลน์ จึงมีเวลาตกแต่งสวน อีกทั้งไม้ประดับเป็นที่นิยมจากกระแสโลกออนไลน์

**แนวทางการปรับตัวของเกษตรกร
กล้วยไม้**

กล้วยไม้ตัดดอกปี 2563 ในช่วงไตรมาสสุดท้ายของการผลิตภายในประเทศมีการเติบโตมากขึ้น แต่การส่งออกยังคงได้รับผลกระทบ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ตัดดอก ควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายภายในประเทศรูปแบบหรือเดออร์ผ่านระบบออนไลน์ การขายปลีกในกลุ่มลูกค้ารายย่อย เป็นต้น

ไม้ดอกไม้ประดับ

ไม้ตัดดอกเมืองหนาวที่มีคุณภาพสูงยังมีความต้องการจากตลาดจำนวนมาก ทำให้มีการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเกษตรกรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้ได้ไม้ตัดดอกที่มีคุณภาพสูงเพิ่มขึ้นตามที่ตลาดต้องการ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตมีมูลค่าสูงเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ส่วนไม้ดอกไม้ประดับอื่นๆ เกษตรกรต้องติดตาม

ข่าวสารอย่างใกล้ชิด เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น การจัดระดับตกแต่งเพื่อเฉลิมฉลองงานสำคัญต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

ไม้ดอกและไม้ประดับ ในระยะที่ผ่านมา มีเพียงกิ่งชำ กุหลาบที่ยังคงได้รับผลกระทบทั้งนำเข้าและส่งออก แต่โดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลกระทบและมีการเติบโตได้เป็นอย่างดี จากการอาศัยสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างแรงจูงใจทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ประดับ เช่น กระบองเพชร(Cactus) แก้วกาญจนา (Aglaonema) ฟิโลเดนดรอน(Philodendron) และมอนสเตอร์ (Monstera) (ภาพที่ 4) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ควรมีพัฒนาพันธุ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายไปยังต่างประเทศ

การส่งออกกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับของประเทศไทย ควรแสวงหาตลาดใหม่ในกลุ่มประเทศคู่ค้า FTA 17 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และอาเซียน เป็นต้น เนื่องจากประเทศดังกล่าวไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า ทำให้เกษตรกรไทยลดต้นทุนการผลิต

ภาพที่ 4 ไม้ใบประดับกระบองเพชรสกุลแมมมีลาเรีย(ซ้าย)
และยิมโนคาไลเซียม (ขวา)

สรุป

การส่งออกกล้วยไม้ตัดดอกมีมูลค่าลดลง ส่วนหนึ่งจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังคงสร้างปัญหาให้กับประเทศคู่ค้าหลักของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน และประเทศในแถบยุโรป แต่ไม้ดอกไม้ประดับบางชนิดมีการฟื้นตัวและส่งออกเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีการเติบโตขึ้นภายในประเทศ เพื่อเป็นการลดต้นทุนทั้งกล้วยไม้และไม้ประดับ ควรแสวงหาตลาดใหม่ในกลุ่มประเทศคู่ค้า FTA 17 ประเทศ ที่ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า ระยะยาวควรมีการพัฒนาสายพันธุ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความปลอดภัยและมูลค่าในตลาด ตลอดจนการปรับปรุงวิธีการผลิตที่ลดต้นทุน